

Klic TRIGLAVA

LETO VIII.

1. AVGUSTA 1955.

ŠTEV. 170.

DOLGA POT DO SVOBODE

Kolikor bolj smo se bližali ženevski konferenci velikih štirih, toliko bolj je postajalo jasno, da na njej ne bodo razpravljali o vprašanju srednje in vzhodnoevropskih držav, ki so postale po drugi svetovni vojni sovjetski sateliti. Dnevni red sestanka so dejansko zasedla tri osnovna vprašanja, ki danes v prvi vrsti tarejo štiri velesile: zedinjenje Nemčije, varnost Evrope, razorožitev. Zaradi svojega obsega in dalekosežnih posledic niso mogla biti niti ta vprašanja urejena v enem tednu. Reševali jih bodo na bodočih sestankih in konferencah, kakor so se dogovorili načelniki štirih vlad.

Čeprav si je težko predstavljati varno Evropo, ki bi vsebovala totalitarne vladavine, je vendar ne samo možno ampak celo verjetno, da se bo vprašanje svobode satelitov reševalo počasi in postopoma skozi dolgo dobo. Ako namreč napovedujejo Sovjeti počasno zedinjevanje Nemčije, - od stopnje do stopnje, - potem je treba toliko bolj pričakovatisovjetskega odpora, ko bo šlo za satelite. V glavnem pa je, kakor se zdi, vse odvisno od tega, koliko hrepeni Sovjetska zveza po kolektivni varnostni pogodbi in kakšno ceno je pripravljena plačati zanjo. To bodo odkrila sledeča pogajanja in tedaj se bo šele videlo, kaj je mogoče doseči glede zasužnjenih držav. Ni dvoma, da si na zapadu vroče žele njihovo osvoboditev; problem je, kako jo na miren način doseči.

Med tem prihajajo vesti, da satelitski režimi nočejo držati križem rok. Po gotovih znakih je mogoče sklepati, da nameravajo formalno zadostiti določbam Jaltske konference; v zvezi s tem je izpuštev nekaterih opozicionalnih prvakov, katerim naj bi bilo baje v doglednem času na nek način dovoljeno vzpostaviti opozicijske stranke in z njimi - v okviru ljudskih front ali ločeno - kandidirati na prihodnjih parlamentarnih volitvah. Ker lahko izključujemo mednarodno kontrolo takih volitev, je malo dvoma, da ne bi ostali komunisti še naprej na krmilu in pri koritih, medtem ko utegnejo zaradi nastalih prilik dovoliti opozicionalnim vodnikom neko obliko političnega životarjenja.

Kakšno taktiko bo uporabil Zapad pri pogajanjih za rešitev satelitskega vprašanja? Lani sta prezident Eisenhower in Sir Winston Churchill na Potomacu izjavila, da ne bosta, kolikor zadeve "razdeljene suverene države zdaj v robstvu", sodelovala pri nobenem sklepu ali pogodbi, ki bi potrdila ali podaljšala njihovo nehoteno podreitev, to je podreitev satelitskih držav Sovjetski zvezi. Kar pa zadeva "razdeljene narode", in tu sta mogla misliti v Evropi samo na Nemčijo, sta bila mnenja, naj bi Združeni narodi nadzorovali in zagotovili pravi potek volitev.

Takoj pribijemo, da - zaradi izkušenj - na takšne svečane izjave ne damo veliko. Okoliščine in različni činitelji so jih namreč že opetovano naredili neuresničljive. A kljub temu ne škodi razmisлити ob tej izjavi. Utegne nam povedati več, kot pa se zdi na prvi pogled.

Ta deklaracija ne govori o osvoboditvi satelitskih držav. Tako ni govora, da je treba tam likvidirati komunizem; enako ga niso uničili v Jugoslaviji, pa jim je ta vendar pri srcu. Zdi se, da prav

jugoslovanski primer kaže misel, ki je rojila gg. Eisenhowerju in Churchillu po glavi: satelitske države naj najprej postanejo neodvisne, četudi bodo še naprej imele komunistične režime. Res je, da sta prezident Eisenhower in njegov državni tajnik opetovano govorila o svobodi zarobljenih narodov. Tudi v Angliji je bilo slišati te besede. Vendar pa sklepamo, da je svoboda zapadnim državnikom daljnji cilj, dočim se nameravajo zaenkrat lotiti le vprašanja, kako čim prej doseči neodvisnost komunističnih režimov od Moskve. Pri tem misli Zpad na primer Jugoslavije, čije režim sicer še vedno gnjavi lastne državljane, vendar pa v mednarodnem pogledu ne predstavlja nobene resne ovire, kaj šele nevarnosti, za varnost Evrope.

Čeprav je v tem primeru na mestu dvom, če bo jugoslovanska formula, ki je nastala v drugačnih okoliščinah in v drugem času, odgovarjala tudi rešitvi satelitskega vprašanja, moramo vendar s hladno glavo ugotoviti, da niti neodvisnost niti ne osvoboditev vzhodno in srednjeevropskih narodov ne zavisi samo od dobre volje Amerikancev in Angležev.

Ni namreč nobene verjetnosti, da bi Sovjeti z lahkim srcem in z nasmejanimi ustmi likvidirali komunistične režime v svojem delu Evrope. In edino to bi lahko prineslo tem narodom svobodo. Pač pa obstoja možnost, da se uredi satelitsko vprašanje nekako v okviru vprašanja o varnosti Evrope. Če bi se namreč zapadne velesile skupno z Zahodno Nemčijo načeloma odločile za obstoj nevtralnega področja v Evropi, ali ne bi Zpad s tako koncesijo Sovjetski zvezi istočasno zahteval od nje, da nevtralizira tudi satelitske države? Kot je lahko sama nevtralizacija za Zpad nevarna igra s Kremljem, je vendar v neki obliki uresničljiva, če bi bila zajamčena od vseh štirih velesil.

Seveda se zdi sama nevtralizacija v primeri z veličino svobode majhna pridobitev. Toda v obstoječih razmerah utegne biti to edino možna politika. In to je treba imeti pred očmi. Po tolikih storjenih napakah še tako modri in dalekovidni Amerikanci ali Angleži zdaj ne morejo delati čudežev. Svet vojne noče; preostaja torej samo razgovor; vprašanja je tam mogoče rešiti samo s kompromisom.

Druga naloga pa bo, kako delati po doseženi nevtralizaciji na osvoboditvi narodov od komunistične pesti. Te naloge se bo treba lotiti potem, če režimo prvo. Najprej prva stvar, potem šele druga. Vsega naenkrat rešiti ni mogoče. Kdor bi to poskušal, bo izgubil vse. Če pa končno le pride do neodvisnosti satelitskih režimov od Moskve, potem bodo stali v isti vrsti z Jugoslavijo. Na to ne smemo pozabiti. Odprle se bodo nove perspektive.

Ko smo že pri tem vprašanju, lahko omenimo še predlog begunskega "Poljskega sveta narodne edinosti", ki je v času ženevske konference naslovil na šefe treh zapadnih velesil. Čeprav so doslej Poljaki kazali malo smisla za politični realizem, tako komentira zapadni tisk poljski predlog, ta memorandum vendar v celoti upošteva današnje razmere in se stvarno približa celokupnemu vprašanju. Poljaki apelirajo na Zpad, naj v nobenem primeru ne proučuje vprašanja nemške nevtralizacije, dokler ne bodo tudi Poljska in ostale satelitske države dobile možnost, da se rešijo iz odvisnosti v nevtralnost.

KLIC TRIGLAVA
57, Totland Road
LEICESTER

Izhaja 1. in 3. ponedeljek v mesecu

TITOV ODGOVOR AMERIKI: Na zborovanju v Karlovcu je Tito izjavil, da je Jugoslavija vedno izpolnjevala dogovor o ameriški vojaški pomoči. Toda na prigovore ameriškega tiska glede večje kontrole, je Tito odvrnil, da ne bo nikomur dovolil nadzorovati jugoslovanske ednice in skladišča. Če to komu ni všeč, lahko danes neha s pomočjo. Jugoslavija želi poglobiti stike z Zpadom, toda nikomur ne bomo dovolili, da bi se vtikal v naše notranje zadeve. (ds)

MED VZHODOM IN ZAPADOM - V.

SPREMEMBE V MOSKVI

(Od stalnih sodelavcev)

Brez skrbi lahko trdimo, da je spremenjeno stališče Sovjetske zveze do Jugoslavije posledica obširnih sprememb v sovjetski politični taktiki. Ni dvoma, da so te številne. Toda zanesljivo ugotoviti, kaj se skriva za njimi, ni lahka stvar. Mnogi izvedenci in komentatorji gledajo večkrat na te spremembe različno, kar ni čudno, ko pa manjka informacij iz prvega vira, od samih sovjetskih oblastnikov. Ko smo proučevali to vprašanje, smo na različnih mestih iskali predvsem tiste točke, ki so mnogim izvedencem skupne; tako smo mogli potegniti zaključke, ki se nam zaradi istovetnosti ali podobnosti gledišč zdijo verjetni če že ne popolnoma gotovi.

+

Do sprememb v sovjetski politiki ni prišlo pred Stalinovo smrtjo. Stalin je bil suženj svoje lastne preteklosti, od katere se ni mogel ločiti, čeprav so ga k temu silile spremenjene domače in svetovne razmere. Njegova smrt je omogočila in povzročila sovjetsko politično preobnavljanje. Podobno kot v letih pred Leninovo smrtjo je namreč Rusija tudi pred Stalinovo doživljala notranjo krizo, ki so jo povzročile bodisi razmere v svetu bodisi narekovali notranji, to je gospodarski, socialni, kulturni in psihološki nagibi sovjetskega ljudstva. Izmenjava diktatorjev vedno povzroči pretrese in trenja in neredko tudi preokretnosti v politiki. Politične poteze, ki jih je le še osebnost starega diktatorja držala pri življenju, novi voditelji odpravijo med staro šarou, kakor hitro je to mogoče in zdravo zanje.

Vendar pa ne moremo enačiti krizo pred Leninovo smrtjo s sedanjo. Sedanja Rusija je po skoro tridesetih letih Stalinove vlade kot danes in noč v primeri z Rusijo Lenina. Ko bi morala stalinska Rusija korak naprej, tega ni mogla zaradi Stalina, ki je v petdesetih letih še vedno zagovarjal in opravičeval Stalina tridesetih let, Stalina čistk in procesov. V spremenjenih prilikah je tako stalinizem postal svoja lastna cokla.

Dvojno vprašanje

Videti je, da niti leninizem niti stalinizem nista v resnici temeljnega vprašanja: ali naj obstoja Rusija kot sila, ki bo hranila svetovno revolucijo, ali pa naj obstoja mednarodni komunizem, da bo jačal Rusijo kot silo. V kolebanju med obema skrajnostima je mogoče razlagati takšne sovjetske poteze kot je bilo žrtvovanje komunističnih režimov v dobi med obema vojnama, zaviranje Titove in Maočetungove revolucije, imperialistični pohodi na Finsko, Poljsko in Baltik, ko rejska vojna in podobno.

Stalinovi nasledniki so se lotili urejevanja Stalinove dediščine v spremenjenih razmerah, ker niso bili toliko vezani na preteklost. Ali bodo oni odgovorili na vprašanje, ali najprej Rusija ali pa svetovni komunizem? Nehru, ki se je v zadnjem času približal Sovjetom in jih morda laže kot ostali dojel ali pa jim laže nasedel, je mnenja, da so komunistične partije uporabljane samo kot mera, ki je potrebna, da oslabi nasprotnike Rusije. Naj bo eno ali drugo, kljub nejasnosti v vsakodnevni vprašanji predstavlja marksistična filozofija še vedno sveto pismo sovjetskim voditeljem; še vedno uče, da se bo kapitalizem sam uničil zaradi lastnih notranjih protislovij. Nedavno je Molotov razlagal sovjetsko zunanjo politiko: 'Ne moremo pomagati, ako upoštevamo protislovja med kapitalističnimi deželami in v njih samih. Naša naloga je, da jih izkoristimo.'

Stalinova smrt nikakor ne pomeni revizijo osnovnega, ideološkega zadržanja Moskve do Zapada. Zaradi spremenjenih prilik, zaradi nevarne točke, ki jo je v mednarodni politiki povzročila stalinska taktika, ko je z berlinsko blokado, češkoslovaškim udarom, pa jugoslovanskim prime-

rom in nazadnje s korejsko vojno, naravnost prisilila Zapad, da se je oborožil in s strateškimi bazami obkolil Rusijo, je moralo priti do spremenjene sovjetske taktike. Njo narekuje še prav posebej - tako Sovjetski zvezi kot tudi Zapadu - zagata v atomskem oboroževanju.

Toda kaže, da je sprememba te taktike navzven narekovalo tudi stanje doma. Industrijski razvoj je šel prehitro naprej in je pustil življenjsko raven prebivalstva daleč zadaj. Tudi je Rusija požrla preveč ozemlja in potrebuje zato dovolj časa, da ga more prebaviti. Potrebuje časa in miru, da se konsolidira.

Če gre torej za spremembo taktike ne pa za spremembo osnov kot takih, kakšna je potem sovjetska zunanja politika? S tem vprašanjem smo spet pri starem, od sovjetskih voditeljev zaenkrat še neodgovorjenem vprašanju: ali najprej Rusija ali najprej svetovni komunizem? Ni nobenega dvoma, da je bila politika boljševikov vedno usmerjena proti končnemu cilju svetovne revolucije in komunistične prevlade nad svetom. To je bil, je in po vsej verjetnosti bo cilj Moksve. Toda ko so enkrat boljševiki prišli v Rusiji na oblast in ko so po 1. svetovni vojni spoznali, da tako zagotovo pričakovane evropske revolucije ne bo, so se morali posvetiti lastni deželi - Rusiji, da so jo napravili "socialistično". Pričakovali namreč so, da bo splošna evropska revolucija vodila rusko. Namesto tega so se pa boljševiki znašli pred tem, da bi oni morali v boj, da "osvobodijo" tlačeni proletarijat Evrope, da oni sami vodijo evropsko revolucijo. Pred takšno dilemo pa so vendar morali najprej urediti lastno deželo. Teoretična vprašanja je bilo zdaj treba reševati praktično; ne samo na gospodarskem in socialnem področju ampak tudi na notranje in zunanje političnem. Prisiljeni so bili pozabiti na "proletarce vseh dežel" in najprej poskrbeti za - Sovjetsko Rusijo. Postavljeni so bili pred neizogibna geopolitična, strateška, diplomatska vprašanja, ki so jih reševali pač enako ali podobno, kot jih je reševala carska Rusija, če so hoteli napraviti iz boljševiške Rusije silo, velesilo. Marx in Engels, ki sta se posvetila v prvi vrsti teoriji, kdaj in kako delati revolucije, sta pri graditvi moderne države, obdane od kapitalističnega sveta, odpovedala. Ko je šlo za vzpostavitev "dikature proletariata" v Sovjetski zvezi, so se njeni voditelji v notranji in zunanji politiki poslužili starih carskih absolutističnih sredstev in jih izpopolnili do absurda, - da so se obdržali na oblasti in da so zgradili velesilo, ki mora hočeš nočeš ubirati v zunanji politiki ista pota, kot jih je ubirala carska Rusija, dokler se ne bo odpovedala masijanskemu poslanstvu zavojevanja sveta.

Že Lenin je stal pred to dilemo: ali Rusija ali svetovni komunizem najprej? Po njegovi zgodnji smrti se je Stalin s silo povzpел na oblast; hotel je rešiti to dilemo. A odgovoril je samo teoretično, dočim je praktično vedno žrtvoval izvensovjetski komunizem, kadarkoli so se interesi tega komunizma udarili z interesi Sovjetske zveze. Tako je postala Kominterneta, ki se je sama nazivala predstraža svetovne revolucije, dejanska zaščitnica Stalinove diplomacije.

Sedanji sovjetski oblastniki zaenkrat še niso jasno odgovorili na to dvojno vprašanje. Medtem ko se po eni strani ukvarjajo z doktrino svetovne revolucije, ki jo bo povzročil sam kapitalizem zaradi lastnih protislovij, se po drugi strani realistično zavedajo, da sloni zunanja politika katerekoli države na gospodarskih dejstvih, na geopolitičnih činiteljih in na stalni skrbi za državno varnost. Skratka: da zunanjo politiko države narekujejo njeni interesi.

Tako je mogoče njihovo spremenjeno taktiko, ki je privedla do nedvomnega olajšanja v svetu, v glavnem razlagati na dva načina. Po prvem skušajo Sovjeti uspravati Zapad za toliko časa, da bi si pridobili popolno premoč in bi mogli zavladati nad svetom. Po drugem so Sovjeti spoznali, da bi s silo ne povzročili le polom Zapada, temveč tudi svojega lastnega ter so se zato zaenkrat sprijaznili z oblastjo samo nad svojo polovico sveta. Resnica bo nedvomno spet nekje na sredi, ker je prav mogoče, da se Sovjeti boje atomskega uničenja, a nika = kor ni verjetno, da ne bi izkoristili priložnosti, če bi jim Zapad kot

zrela hruška padel v naročje. Sovjetom gre tudi zdaj v prvi vrsti za varnost njihove države. Obsedeni so od stranu pred vojno. Kajti, po marksistični teoriji, se kapitalizem neizogibno razvija v imperializem in ta spet nujno vodi v vojno. Zanj se bo kapitalistični Zpad prej odločil, če bo vedel, da je Sovjetska zveza slabotna in da jo mora zato zdaj potolči, dokler mu še ni zrasla preko glave. V Moskvi predobro vedo, da bodo poraženi, če pride do vojne prej preden bodo sami dovolj močni. Atomska vojna pač ne more rešiti vprašanja svetovnega komunizma.

Amerika in mir

Iz istega razloga, kot lačna vrana siti ne verjame, torej Sovjetska zveza ne zaupa kapitalističnemu Zapadu. Njen glavni nasprotnik so Združene države Amerike, ki so gospodarsko edino resni nasprotnik Rusije. Brez Amerike "bi bila i Anglija i Francija prešibki, da bi se mogli upirati interesom Sovjetske zveze in njenih zaveznikov" je izjavil Stalin sredi leta 1947. Rusija stoji nekako dve desetletji ali več za Ameriko kar se tiče njenega industrijskega razvoja. Da bi Rusija dohitela Ameriko, potrebuje časa in miru. V tej dobi, dobi "miro = ljubnega sožitja", bi Sovjetska zveza izgradila svojo industrijo, konsolidirala Vzhodno Evropo in jo dvignila na industrijsko raven Zapadne, obenem pa bi čakala, da bi Kitajska dosegla takšno industrijsko moč, kot jo danes poseduje sama Rusija. Tako gre torej izključno za razmerje gospodarskih sil, ki bodo odločile usodo sveta.

V okviru gledanja na Ameriko predstavlja potem tudi Nemčija problem za Rusijo. Danes se Sovjetska zveza same Nemčije več ne boji. Gospodarska zmogljivost prve je večja od druge. Toda strah v kosti ji vpliva Nemčija kot izpostava Amerike. Tako se mora Moskva hočeš nočeš ukvarjati z nemškim vprašanjem in razgovarjati z Zapadom o njeni zrušitvi, čeprav je Molotov preje sveto zatrjeval, da ni govora ob tem, če bo Zpad vključil Zapadno Nemčijo v svoj vojaški sistem.

Toda ali mar Rusi ne predvidevajo, da bo istočasno ob Sovjetski zvezi industrijsko napredoval tudi Zpad, Amerika? Tu, kot moremo sklepati, se Moskva opira na marksistično doktrino, da bodo protislovja v kapitalističnem svetu pripeljala do njegovega poraza, do gospodarske krize. Ko namreč svetovni trg ne bo mogel več vsrkati prekomerne proizvodnje in obenem služiti interesom Kapitala, bo na zapadu nujno nastopila gospodarska kriza, ki bo povzročila na desetine milijonov brezposelnih delavcev. Kaže, da računajo v Moskvi s tem v kakšnih desetih, dvajsetih letih. Torej nekako v dobi, ko bo Sovjetska zveza dohitela Ameriko, a ko se ta že nekaj časa zaradi nastajajoče notranje krize ne bo več mogla gospodarsko razvijati. Čeprav se bodo tedaj hoteli zateči na zapadu k vojni kot sredstvu, da "zaposlijo" brezposelne delavce, k vojni proti Sovjetski zvezi, tega že ne bo več mogoče odnoso bo vojna zanje v naprej izgubljena, ker bo tedaj celo kupni Vzhod že močnejši od Zapada. Tako bo zagotovljena zmaga komunizma. In z njim Sovjetske zveze.

Nekako v šestdesetih, sedemdesetih letih tega stoletja naj bi po sovjetskih računih prišlo do gospodarske prelomnice. Tedaj bi Sovjetska zveza dohitela s sateliti Zpad. Toda Rusija bi imela na svoji strani silno rezervo Kitajske kot je Zpad ne bi mogel imeti. Indija ne pride v poštev, ker Indijci niso naklonjeni politiki vzdrževanja ravnotežja; poleg tega predvidevajo Rusi, da čisti kapitalistični interesi Zapada ne bi nikdar podprli polne industrializacije Indije in da je tam sovraštvo do kolonializma še živo.

Dotlej pa, kot rečeno, potrebuje Sovjetska zveza miru. Sami sovjetski mogotci prav lahko mislijo, da se bo kaj takega zgodilo le, če se bodo uresničile njihove najlepše sanje. In prav mogoče sami svojim sanjam ne zaupajo več posebno. A ker je njihova dosedanja politika le krepila Zpad, jim je samim pričela postajati nevarna. Čeprav so spremenili taktiko, bodo nedvomno tudi v bodoče pazili na vsako slabost Zapada in jo hoteli izkoristiti. A da bi se počutili varne, streme, da bi bila Rusija ločena od Zapada z vmesnim nevtralnimi pasom od

Švedske preko Nemčije, Avstrije, Jugoslavije, Srednjega vzhoda in Indi = je ter Japonske. In v tej luči je potem treba v prvi vrsti gledati približanje Moskve do Jugoslavije.

Nevtralna Jugoslavija

To približanje ima dvoje značilnosti. Prvič gre za čisto stra = teško-politično dejanje, ko naj se ohrabri nevtralizem Jugoslavije in za vsako ceno prepereči njeno pot v objem Atlantske zveze, da bi tako bil omogočen nevtralni pas med obema taboroma. Drugič pa naj bi šlo za pomirjenje na partijski črti.

Če je namreč v sami Sovjetski zvezi prišlo do počasnega loma sta liniščične ortodoksosti in postopnega vračanja k leninizmu, če jepri šlo do zavrnitve Stalinovega kulta in mitologije, kar je tudi povzro = čilo opustitev prestižne diplomacije, potem ni razloga, da bi vztraja li na resoluciji Kominforma od 28. junija 1948., ki je Moskvi končno prinesla več škode kot pa koristi. Toda prvega ni mogoče doseči brez drugega. Tako je bilo treba koncesije po drugi točki - rehabilitacija Jugoslavije -, da je bilo Sovjetom mogoče napasti v prvi točki, nevtra = lizacija Jugoslavije. Končno tudi ne pozabimo, da je pomirjenje s Ti = tom samo člen v verigi rehabilitacije mnogih drugih od Stalina obso = jenih komunističnih veljakov in primerov čistk.

V Moskvi so morali kaj kmalu ugotoviti, da je v luči nove široke politike koeksistence spor z Jugoslavijo ne samo brez smisla ampak tu di nemogoč. Kajti obmejna napetost s periodičnimi spopadi ni možna v sožitju. Po drugi strani je bila Rusom zaprta Donava. Samo pritisk na Jugoslavijo je povzročil, da jo je Zapad dobro oborožil in ji nudil pomoč brez pogojev. Če bi ta pritisk še trajal, bi se Balkanska zve za okrepila in v očeh Moskve bi bilo povsem mogoče, da bi se Atlantska zveza razširila na meje Rumunije in Madžarske, torej v osrčje Evrope. Da pridejo tako s Titom na jasno, so šli v Beograd. Obenem naj bi to bil tudi viden znak pred svetom, kako so se Sovjeti zares poboljšali. Nekateri sicer trdijo, da so bili prisiljeni storiti to, ko je Tito odklonil, da jih prvi obišče v Moskvi. Sovjeti so potem v Beogradu i = grali na trojno karto: poskušali so privleči Jugoslavijo nazaj v svoj blok; poskušali so jo okrepiti v njenem nevtralističnem stališču; in če bi oboje odpovedalo, bi so poskusili pred Zapadom kompromitirati. Zgodilo se je v glavnem drugo.

Če so gornji zaključki točni, potem moramo biti v prihodnje pripravljeni na različna sovjetska popuščanja, tudi v pogledu Jugo = slavije, ki bodo stremela le za tem, da uspravajo Zapad, da pospešijo če mogoče njegov notranji razkroj, da za določeno dobo utrdijo mir in sebi zagotove nemoten razvoj. Sovjeti bodo podpirali vse pacifi = stične in nevtralistične težnje, ki prihajajo do izraza pri zapadnih demokracijah. Koeksistenca naj jim omogoči, da bodo lahko penetrirali nekomunistični svet. Gospodarsko zaostale države bodo pri tem pred = met posebne pozornosti.

Toda Sovjeti se sami dobro zavedajo, da bodo zmogli to ogromno nalogo samo, če se bodo lahko naslonili na kolikor toliko notranje trden imperij. Določeno zunanjo politiko ne bodo uresničili, če sov = jetski režim ne bo dosegel stopnje stabilnosti. V to so jih silile tu di razmere ob Stalinovi smrti; zato so tudi spremenili svojo taktiko v notranji politiki.

V takem kompleksu problemov se zdi Sovjetom normalizacija odno = sov z Jugoslavijo pač majhna zadeva. Pri tem niso ničesar izgubili, sa mo pridobili. Čas sam pa bo odločil tudi usodo Jugoslavije, to vedo.

(Prihodnjič: PROTIKOMUNISTI O TITU IN ZAPADU)

Sredi julija so se pričele vo = jaške vežbe šolskega značaja med enotami britanske mornarice in ju goslovanske vojne mornarice.

Sovjetska zveza se je odpoveda la jugoslovanskemu dolgu v znesku E 34,200.000, ki je nastal v dobi pred prelomom med Moskvo in Beogradom

ČIGAVA BO INDIJA?

Prava bitka med Vzhodom in Zapadom se bo v naslednjih desetletjih razvijala na gospodarskem polju, ne na bojnem. Orožje, ki bo odločalo v njej, ne bodo bombe in topovi, ampak bo to količina napredka, blagostanja, ki ga bo dosegel sovjetski ali svobodni svet. To je bila osnovna misel, ki jo je narekoval g. Nehru neki dopisnici lani novembra. Dodal je še: Ni važno, kaj jaz storim ali kaj hočem; na koncu koncev bo moje ljudstvo odločilo, kakšno vlado hoče, ko bo primerjalo napredek drugod. Če bo za 400 milijonov Indijcev demokratični napredek počasnejši kot pa bi bil komunistični, bodo pač izbrali komunizem.

Celokupni narodni dohodek Združenih držav s Kanado in Zapadno Evropo je za dve tretjini višji od dohodka Sovjetskega sveta s Kitajsko vred. V Moskvi vedo, da še nekaj desetletij ne bodo dosegli zapadni standard. Ob taki razliki za Evropece torej sovjetski sistem ni hu do privlačen. Zato se zdi, da bodo Sovjeti v bodoče osredotočili svojo pozornost prej na Azijo in delno na Afriko. Pri tem se pa ne bodo posluževali toliko vojn, morda niti ne prevratniških akcij, kot bolj propagande. Na miren način bodo poskušali dopovedati azijskim narodom da je zanje sovjetski sistem boljši od zapadnega, ker je hitrejši in bolj učinkovit. Na to je lani opozoril britanski poslanec g. Mayhew, po svojem obisku Moskve, kjer je na neki tamkajšnji veliki razstavi srečaval obiskovalce iz vseh predelov Azije. Po njegovem mnenju so Sovjeti toliko realistični, da ne bodo poskušali prepričevati zapadne Evropejce o prednostih sovjetskega sistema. Vidijo, da trda dejstva govorijo vendar proti njim. Obiskovalec iz Evrope pač ne more biti pod bogve kakšnim posebnim vtisom, ko vidi sovjetske uspehe. Toda slika je zelo drugačna, če poseti Moskvo kdo iz Azije. Zanj se je Rusija dvignila v borih 37 letih iz zaostale dežele v gospodarsko velesilo, ki ji lahko konkurira samo Amerika. In v tej Sovjetski zvezi ni rasne diskriminacije, standard je višji od azijskega, oblast je dinamična, odločna, samozavestna, prepričljiva in - gostoljubna.

V tem oziru je torej pomoč zapadnega sveta zaostalim deželam gigantnega pomena. Toda ne zadostuje več samo pomoč. Kolonialni narodi terjajo svojo svobodo, da bodo lahko sami odločali o presežku svojega dela in izrabi naravnega bogastva. Ako bodo zapadnoevropske države pri tem poslu počasne, ne bodo le izgubile svojih kolonij, čemur se itak ne bodo mogle izogniti, ampak bodo sčasoma ogrožale celo svoj lastni obstoj, ker bodo tuja tržišča in surovine prehajale pod politični vpliv Moskve.

Sovjetska zveza zaradi lastnih potreb in stremljenja, da dohiti Ameriko, zdaj ne more še dajati takšno pomoč azijskim deželam kot jo zmorejo Združene države. Tako bo hotela s spretno propagando nadoknadi to; česar ne more storiti zaenkrat z dobrinami. Toda če ji uspe dvigniti v nekaj desetletjih življenjski nivo sovjetskega prebivalstva na višino zapadnega, potem ne bo samo prešerno kazalo Azijcem svojih uspehov, ampak bo postopoma prihajala do tega, da bo pričela tudi praktično pomagati azijskim narodom pri industrializaciji njihove dežele. Skromen začetek je bil v tem pogledu že celo storjen.

Nemška tehnika

V okviru teh načrtov pa je industrijska Nemčija za Sovjete neprecenljive važnosti. Česar sami ne zmorejo doma, to lahko dobe od Nemcev. Kakor je nedavno opozoril neki dopisnik v LISTENERJU, je bila že l. 1953. Vzhodna Nemčija na čelu uvoznikov v Sovjetsko zvezo. Vsaj polovica vsega nemškega izvoza je šla proti Moskvi, in to predvsem težki in precizni stroji. Na drugem mestu izvoza iz Vzh. Nemčije je bila Kitajska. Walter Ulbricht se je hvalil, da ni danes za Vzhodno Nemčijo pošiljanje strojev nobeno vprašanje več; zdaj govorijo že o izvozu celotnih naprav in tovarn z nemškimi inženirji in tehniki. Ob tem se

pač ne moremo čuditi, da Sovjeti niso nič kaj navdušeni nad združitvi jo Nemčije, ki bi potem padla v zapadni gospodarski sistem. Ko se bo odločalo o tem vprašanju, bodo morda potrebne prej gospodarske kot pa politične koncesije Rusiji od same Nemčije (in morda še Zapada) - za ceno politične združitve. Rusija se ne bo odpovedala nemškimi strojem in tehnikom, prej rajši Picku in Ulbrichtu.

Angleški poslanec g. Evans je po svojem obisku Sovjetske zveze pred kratkim zelo realistično razpravljal v SOCIALIST COMMENTARY o "Rusiji in Zapadu". On predvideva, da bo za Ruse zelo odločilna trgo vina med Vzhodom in Zapadom. V tem pogledu seveda Zapad lahko veliko popusti kot protiuslugo sovjetskim koncesijam na drugih področjih. V vsaki sovjetski tovarni, ki jo je g. Evans obiskal, je videl najboljše stroje iz Anglije, Združenih držav, Nemčije in Češkoslovaške. Po njegovem mnenju Sovjeti verjetno ne visijo na Vzhodni Nemčiji in Češko-slovaški toliko iz strateških razlogov kot predvsem zaradi njune tehnične zmogljivosti, sposobnosti, ki manjka Sovjetski zvezi pri njenem razvijanju na vseh koncih in krajih. To je Ahilova peta Sovjetske Rusije: doma lahko izdelujejo avtomobile in taktorje, toda v izdelovanju strojev za izdelavo strojev so desetletja zadaj za Zapadom.

Na izjavo sovjetskega ministra za zunanjo trgovino, da bi rad na ročil v Angliji blaga za 400 milijonov funtov, a da se boji, da mu naročil ne bodo izvršili, je britanski laburist Evans odgovoril: 'Kot vi sok komunist morate, g. Kabanov, vedeti, da so mrzla vojna, diplomacija, stroji in stručnice karte iz istega kupa. Vi hočete stroje, mi pa želimo politično pomirjenje.'

Nekateri se sicer boje, da bo na tak trgovski način Zapad pomagala konsolidirati sovjetski svet in si pri tem sam pisal sodbo. Toda drugi mislijo, da bo manj nevarnosti in predvsem manj razloga za vojno in revolucije, če bo ves svet, ne le ena četrtina, živel dostojno življenje. Komunizem bo izgubil svoj smisel, če bo njegov nasprotnik dokazal ne samo svojo življenjsko silo, ampak tudi pokazal večje uspehe brez potokov krvi in grozot nasilja.

Tudi Zapad potrebuje miru in olajšanja naporne oborožitvene tekme, da bi lahko ohranil svoj življenjski standard, iz presežka sredstev, doslej namenjenih za prekomerno oborožitev, pa da bi ponagal zaostalim predelom Azije in Afrike. V tem pogledu, če bo Zapad zvest svojemu krščanskemu poslanstvu pomoči bližnjemu, bo lahko pridobil na svojo stran milijone afroazijskih ljudstev.

Prihodnja desetletja bodo odločilna. Zapad stoji pred svojim zrelimi izgubami. (gs)

DVOJNI BEGUNCI

Med Jugoslavijo in sosednjimi satelitskimi državami je bil sklenjen njen dogovor o izmenjavi političnih beguncev-komunistov. Pri tem pa se je Jugoslavija poslužila za nimive taktike, da ne bi titovskih simpatizerjev iz Madžarske, Rumunije in Bolgarije, ki so po 28. juniju 1948. pobegnili v Jugoslavijo, izpostavila nevarnosti preganjanja, če jih repatriira. Naložili so jih na kamione in jim na avstrijski meji rekli, naj "pobegnejo" v svobodo. Z begunci natrpana Avstrija se jih seveda otepa in protestira v Beogradu. Tam pa zanikajo, da bi prisilno pognali begunce čez mejo. Svetovni tisk, ki je komentiral takšno početje, zvrča odgovorost na Jugoslavijo, ker je begun-

ce najprej s propagando izvabila, zdaj se jih pa želi početi znebiti. Za Avstrijo je zadeva toliko bolj neprijetna, ker nimajo ti prišleki nobenih izgledov na emigriranje preko morja, ker se komunistov pač vsakdo brani. A bati se je še satelitskega povračila: tudi madžarska, rumunska in bolgarska vlada lahko zbere kominformistične begunce iz Jugoslavije nekje v Madžarski ali na Češkem in jih potem ponoči požene v Avstrijo.

Srečanje med enim in drugimi begunci bi moglo biti sicer zanimivo, česar si pa Avstrijci na noben način ne žele. (zps)

NAROČNINA za KLIC TRIGLAVA znaša 24/- za celo leto, 6/- za četrtletje. Plačljiva je vnaprej.